

Critics Point

2018

½ βραδυά έργων Ντέ Φάλλια από ΚΟΑ
½ βραδυά έργων Μιγιώ από ΚΟΑ και..
ΚΣΟΤ!

Έτη φωτός μεταξύ έντύπου προγράμματος και πραγματικότητας... μάλλον τερπνής! Ο δράστης; Άγνωστος!

8/2018.

του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ.

ΚΑΤ' ΑΡΧΗΝ ΕΞΗΓΩ τὸ νέο, τοῦλάχιστον στὰ κείμενά μου, ἀρκτικολέξο ΚΣΟΤ (μοναδικὸ τὸ πανάθλιο ντοβλέτι μας στὴν παραγωγή... ἀρκτικολέξων): σημαίνει *Κρατικὴ Σχολὴ Ὁρχηστικῆς Τέχνης!* Ἡ ἴδια ἢ διευθύντριά του (1980-88), ἀτόφια καλλιτέχνηδα καὶ ἀλησμόνητη φίλη Ντόρα Τσάτσου-Συμεωνίδη (1932-2000), εἶμαι σχεδὸν βέβαιος ὅτι δὲν θὰ τὸ ἀποκρυπτογραφοῦσε. Ξαναδιάβασα προσεκτικότερα τὸ μεγέθους Β3 μονόφυλλο πρόγραμμα τῆς *Κρατικῆς Ὁρχήστρας Ἀθηνῶν* (ἀπὸ δεκαετιῶν ἐμπεδωμένης ὡς ΚΟΑ). Στὴ μία ὄψη, οἶονεὶ ἐξώφυλλο, προφανῶς ὡς διοργανωτὲς, μὲ μεγάλα, παχέα (νεοελληνιστί...: **bold**) στοιχεῖα, ἀναφέρονται ἢ ΚΟΑ καὶ τὸ τελείως ἄγνωστό μας (γιατὶ θὰ ἔπρεπε, ντὲ καὶ καλὰ, νὰ τὸ γνωρίζουμε;) **Fluxum (sic) Foundation**. Στὴν ἄλλη, μὲ τὸ σύνολο τῶν πρὸς ἀκροατὰς κειμένων, ἢ ἐκδήλωση ἀναφέρεται ἄνω δεξιᾷ τοῦ τριστήλου, ὡς *Συμπααραγωγή τῆς ΚΟΑ*, τοῦ

Fluxum Foundation & Flux Laboratory, τοῦ ΟΜΜΑ (ᾶ, ναί, πῶς τὸν ξεχάσατε;) Ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Πρεσβείας τῆς Ἑλβετίας στὴν Ἑλλάδα¹. Κάτω δεξιᾶ στὸς μετὰ τὸν πρασινίζοντα τίτλο «Συντελεστές», διαβάζουμε μὲ στοιχεῖα μαῦρα καὶ παχέα: Συμμετέχουν οἱ ἀπόφοιτοι χορευτὲς τῆς Κρατικῆς Σχολῆς Ὁρχηστικῆς Τέχνης—ΚΣΟΤ (ἔπονται, ἀλφαβητικῶς ὀνοματεπώνυμα 29 ἀρρένων καὶ θηλέων, ἐξ' ὧν 5-6 κωμικότατα: τὸ θεὸ τῆς δὲν ἔχει κάποτε ἢ νεοελληνική!). Διαδικτυακῶς πληροφοροῦμεθα ὅτι τὸ *Fluxum Foundation & Flux Laboratory* εἶναι ἴδρυμα χοροῦ καὶ τὸ πειραματικὸ τμήμα του, ἐδρεῦον ἐν Γενεύῃ, ἐξ' οὗ καὶ ἡ ἑλβετικὴ πρεσβεία. Δεδομένου ὅτι τὸ πρῶτο μέρος τῆς ἐκδηλώσεως, ἀποτελοῦσαν κυρίως οἱ δύο σουῖτες ὀρχήστρας ἀπὸ τὸ πασίγνωστο μπαλλέτο τοῦ Ντέ Φάλλια *Τὸ τρίκωχο καπέλλο*, πὺ ἀν δὲν σφάλλουμε ποτὲ δὲν ἀνέβασε ἡ Λυρική, θεωρήσαμε ὅτι τοῦλάχιστον στὸ συντριπτικὰ μεγαλύτερο μέρος τῆς βραδυᾶς συμμετεῖχε καὶ ἡ... ΚΣΟΤ. Μπαίνοντας στὴν αἴθουσα, νωρὶς-νωρὶς, ὡς συνήθως, εἶδαμε, μὲ φόντο σκηνικὰ πὺ ὄντως θύμιζαν τὸ ζωγράφο Fernand Léger (1881-1955), παρατεταγμένα ὅλα τὰ ἀναλόγια τῆς Κ.Ο.Α. καὶ μάλιστα δύο ἄρρες! Τέλος, διαβάζοντας τὸ κείμενο τῆς β' στήλης χαμηλά, μόλις θὰ ὑποψιαζόμαστε τὴν ἀλήθεια: πὺ θύμιζε τὴν ἀπόκριση τοῦ κουμπούρα μαθητῆ στὸ αἶτημα τοῦ δασκάλου νὰ κατονομάσει τοὺς 4 Εὐαγγελιστὲς: *Οἱ 4 Εὐαγγελιστὲς ἦταν 3, οἱ ἐξῆς 2, ὁ Λουκᾶς...* Ἐνῶ στὸ πρόγραμμα ἀναφέρονταν τρία μπαλλέτα, οἱ δύο σουῖτες τοῦ *Τρίκωχο καπέλλο* καὶ δύο μπαλλέτα τοῦ Μιγιώ, τὸ β' σὲ ἀποσπάσματα, τελικῶς σκηνικὰ παρουσιάστηκε ἓνα καὶ μόνον μπαλλέτο σὲ μουσικὴ Μιγιώ... Ἐξ' ἴσου ἀνίδεος μὲ μᾶς, πρέπει νὰ ἦταν καὶ ὁ συντάκτης τῶν κειμένων τοῦ προγράμματος πὺ ὅμως σχολίαζε μὲ ἄκραν εὐσυνειδησία καὶ τὰ πέντε ἔργα τοῦ προγράμματος. Ἴδου τὶ τελικῶς συνέβη:

Λόγω τῶν διαδηλώσεων πὺ σαββατιάτικα προκάλεσαν συγκοινωνιακὸ ἀλαλούμ, ἡ βραδυά, ἄκρως δικαιολογημένα, ἄρχισε 9.05' μ.μ.

---

¹ Ποτὲ δὲν κατάλαβα (οὔτε μὲ κόφτει δὰ νὰ μάθω) τί πρακτικὴ δουλειὰ κάνει αὐτὴ ἡ περίφημη αἰγίς (τὴν ἤξερα ὡς ἀσπίδα τοῦ Διός), ὅπως καὶ τί σκ.... κάνουν οἱ διάφοροι «χορηγοὶ ἐπικοινωνίας» ἢ οἱ παραγωγοὶ (ἀγγλ. **producers**) κινηματογραφικῶν ταινιῶν: συνήθως εἶναι 3-5 καὶ τὰ ὀνόματά τους στὸς τίτλους ἀρχῆς προηγῶνται πάντα τοῦ συνθέτου τῆς μουσικῆς, Ὑποψιάζομαι ὅτι ἴσως ἔχουν σχέση καὶ μὲ τὴ χρηματοδότηση ἀλλὰ δὲν ὀρκίζομαι...

ἀντὶ 8.35' μ.μ. Ὁ ἀρχιμουσικός κ. Στέφανος Τσιαλῆς, ἔτσι ὅπως μᾶλλον σταδιακὰ ἐξελείχθησαν τὰ πράγματα, πιθανότατα μέσα ἀπὸ ἀλλεπάλληλες ἀσυνεννοησίες (κοινῶς μπάχαλα!), δὲν εἶχε ἄλλην ἐπιλογή, ἀπὸ τὸ νὰ ἀνεβάσει, στὸ α' μέρος τοῦλάχιστον, ἐπὶ σκηνῆς ὅλη τὴν ὀρχήστρα. Παραβλέποντας ὅτι, ἀντίθετα ἀπὸ τὴ λεγομένη Αἴθουσα Χρῆστος Λαμπράκης ἢ ἀναλόγως βαπτισθεῖσα Αἴθουσα Τριάντη, πληροῖ προδιαγραφές μουσικοῦ θεάτρου: ἡ ὀρχήστρα ἀκούγεται πολὺ καλλίτερα μέσα ἀπὸ τὴν τάφρο τῆς. Ἀποτέλεσμα; ἔξοντωτικὸ γιὰ μιὰν ἀπὸ τὶς ὠραιότερες ἐπιδόσεις τοῦ κ. Στεφάνου Τσιαλῆ ὡς ἀρχιμουσικοῦ: τὸ σόλι ἢ καὶ ζεύγη ξυλίνων ἀκούγονταν ὡς ὑποψίες ψιθύρων, ἀπὸ δὲ τὸ σόλο φαγκότου δὲν ἀκούστηκε παρὰ...σιγὴ τάφου. Καὶ φαίνεται ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔπαιξε καλὰ διότι ὁ κ. Τσιαλῆς τὸν ἐπέλεξε γιὰ νὰ ὑποκλιθεῖ στὸ κοινό. Στὸ πρόγραμμα ὁμῶς:

1) ΝΤΕ ΦΑΛΛΙΑ, ΜΑΝΟΥΕΛ [de Falla, Manuel, 1876-1946]: *Ἰντερλούδιο καὶ Ἰσπανικὸς Χορὸς ἀπὸ τὴν ὄπερα Ἡ σύντομη ζωὴ [La vida breve, 1904-05, λυρικό δράμα, 2 πράξεις, κείμεν. Carlos Fernández Shaw, παγκόσμια α' ἐκτ. Νίκαια (Γαλλία), Δημοτικὸ Καζίνο, 1 Ἀπρ. 1913].* Θυμίζουμε ὅτι στὴν Ἑλλάδα τὸ κατακρεούργησε, παρουσιάζοντας πάνω στὴν παρτιτούρα τοῦ μεγάλου Ἰσπανοῦ, ἓνα τελείως δικό του παραληρηματικὸ παλαβούργημα, ὁ «σκηνοθέτης» Christopher Alden (γ. 1949) κεκλημένος ἀπὸ τὸν περιβόητο Ἑλληναίθιοπα Στέφανο Λαζαρίδη (1942-2010). Naί, αὐτὸ τὸν ἀτάλαντο ὀλετῆρα τῆς ΕΛΣ πού σήμερα τιμοῦν μὲ ἐκθέσεις ἐν Φαλήρῳ... Πῶς λειτουργεῖ...σοφιστικότατα τὸ σύγχρονο marketing, τὸν ἥσσανα λόγο κρείσσονα ποιοῦν... «Ἀναίσχυνη ἀπάτη» ἀποκαλοῦσα στὴν κριτικὴ μου τὸ τερατούργημα (βλ. κριτικὴ μου ἐφ. *Ἐξπρές* ἔτος 45ο, ἀρ. φύλλου 13.109, Ἀθήνα, Σάββατο, 16 Δεκεμβρίου 2006, σ. 53.) Ὅπωςδήποτε τὰ δύο ἀποσπάσματα τῆς *Σύντομης ζωῆς*, παρὰ τὰ «ἀναβοσβησίματα», λόγω ἀκουστικῆς, τῆς δυναμικῆς, ἀποδόθηκαν μὲ ἀφεγάδιαστα συγχρονισμό καὶ ρυθμικὴ πλαστικότητα, ἀναδεικνύοντας τὴν ἰσπανικότητα τοῦ ἔργου, ἀκόμη καὶ μέσα ἀπὸ μιὰ πανταχοῦ ὑφέρπουσα δραματικότητην...ἀτονικότητα.

2) ΝΤΕ ΦΑΛΛΙΑ, ΜΑΝΟΥΕΛ [de Falla, Manuel]: *Τὸ τρίκωχο καπέλλο [El sombrero de tres picos, μπαλλέτο, 2 πράξεις, λιμπρέτο Gregorio Martínez Sierra, κατὰ τὸ ὁμώνυμο ἔργο τοῦ Pedro Antonio de Alarcón].* παγκόσμια α' ἐκτ. Λονδίνο, θέατρο Alhambra, 22 Ἰουλ. 1919, σὲ χορογραφία Léonide Massine καὶ σκηνικὰ-κοστούμια Pablo

Picasso. Οί δύο σουΐτες για ὄρχήστρα ἀπὸ τὸ μπαλλέτο, πού ἔγραψε κατόπιν ὁ συνθέτης, ἀποτελοῦν σύμπτυξη τῶν δύο του πράξεων.

(α) **Σ ο υ ἱ τ α** ἀρ. 1, τὰ μέρη: Εἰσαγωγή—Ἀπόγευμα—Χορὸς τῆς Μυλωνοῦς (**Fandango**)—Ὁ κυβερνήτης (ισπ. **corregidor**, εἰ, πρφ.: *κορρεχιδόρ*, ἐλ)² —Ἡ Μυλωνοῦ—Τὰ σταφύλια. Παρὰ τὸ σοβαρότατο ἔλλειμμα τῆς ἀκουστικῆς (βλ. ἄνωτέρω), ἡ διεύθυνση τοῦ κ. Τσιαλῆ, ἀνέδειξε θαυμαστὰ τὴ λεπτότατη τῆς ἐνορχηστρώσεως, τὸν κυματισμὸ τῆς ροῆς στὰ ἀργὰ μάρη καὶ τὸ μπρίο τῆς μουσικῆς δίχως τὴν παραμικρὴν ἔκπτωση στὴ φινέτσα της.

(β) **Σ ο υ ἱ τ α** ἀρ. 2, τὰ μέρη: Ὁ χορὸς τῶν γειτόνων (**Seguidillas**)—Ὁ χορὸς τοῦ Μυλωνᾶ (**Farruca**), ὄχι τῆς μυλωνοῦς κ. κειμενοσυντάκτα τοῦ προγράμματος...—Τελικὸς χορὸς (**Jota**). Στὴν ἀρχικὴ *σεγιδίγια* ἡ ἐρμηνεῖα κατέστησε σαφές τὸ πῶς ὁ χορὸς συνδεόταν ἄμεσα μὲ τὰ σκηνικὰ δρώμενα. Στὸ μεσαῖο μέρος, τὸ σόλο ὅμποε μὸλις ἀκούσαμε, ἐνῶ χαρήκαμε ἓνα ὠραιότατο *accelerando* στὸ τρίτο μᾶς ἀπογείωσε ἓνα θαῦμα συγχρονισμοῦ σὲ ταχύτατα φθογγόσημα.

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ. ΤΟ Β' ΜΕΡΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ:

3) ΜΙΓΙΩ, ΝΤΑΡΙΥΣ [**Milhaud, Darius**, 1892-1974]: Ἡ Δημιουργία τοῦ Κόσμου [**La Création du Monde**], μπαλλέτο, ἔργο 81α, σὲ σενάριο τοῦ ἐλβετικῆς καταγωγῆς ποιητοῦ Μπλαϊζ Σαντράρ [**Blaise Cendrars**, 1887-1961], βασισμένο στὴ Νέγρικη Ἀνθολογία του [**Anthologie Nègre**, 1919], πάνω σὲ σκηνικὰ **Fernand Léger** (βλ. ἄνωτέρω). Παγκόσμια ἀ'. ἐκτ.: Παρίσι, Σουηδικὰ Μπαλλέτα, Θέατρο Ἑλυσίων Πεδίων (**Théâtre des Champs Élysées**) 25 Ὀκτ. 1923.

² Στὴν ἄλλοτε Ἰσπανία καὶ σὲ ὑπερπόντιες κτήσεις της, ὁ *κορρεχιδόρ* ἦταν τοπικὸς διοικητικὸς καὶ δικαστικὸς ἀξιωματοῦχος μιᾶς περιοχῆς πού ὀνομαζόταν **Corregimiento**. Στὴν περιοχὴν αὐτὴ, ὁ *κορρεχιδόρ* ἀποτελοῦσε τὴν ἀνώτατη ἐξουσία. Ὁ θεσμὸς καταργήθηκε τὸ 1833. (βλ. *Βικιπαίδεια*, τὰ δύο σχετικὰ λήμματα). Ἐλλείπει γνωστοῦ ἀντιστοίχου ἐλληνικοῦ θεσμοῦ, δεχόμεστε ἀναγκαστικὰ τὴν ἀπόδοση *κυβερνήτης*.

4) ΜΙΓΙΩ, ΝΤΑΡΙΓΥΣ [Dilhau, Darius, 1892-1974]: *Ο άνθρωπος και ο πόθος του* [*L' Homme et son Désir*], μπαλλέτο, έργο 48, σε σενάριο του μεγάλου Γάλλου καθολικού συγγραφέως και ποιητού Πώλ Κλωντέλ [Paul Claudel, 1868-1955], απόσπασμα. Το έργο γράφτηκε στη Βραζιλία, όπου ο Μιγιώ είχε συνοδέψει τον Κλωντέλ, διορισμένο πρεσβευτή στο Ρίο Ιανέιρο, ως γραμματέας. Παγκόσμια α'. έκτ.: Παρίσι, από τα Σουηδικά Μπαλλέτα, 1921³.

Άς εξετάσουμε τα δύο έργα χωριστά—πηγές μας πάντα τα σχετικά λήμματα της Βικιπαίδεια και όσα αναφέρει (όχι λίγα!) το πρόγραμμα της ΚΟΑ. (α) *Η Δημιουργία του Κόσμου*. Διάρκεια: περ. 15', και στα εξής 6 μέρη, παιζόμενα χωρίς διακοπή: 1. Είσαγωγή, με το περίφημο έναρκτηριο σόλο σαξόφωνου. 2. Το Χάος πριν από τη Δημιουργία. 3. Η Γέννηση γλωρίδας και πανίδας. 4. Η Γέννηση άντρα και γυναίκας. 5. Ο Πόθος. 6. Η άνοιξη ή η γαλήνη. Ένορχήστρωση: 17 όργανα, ήτοι 2 φλάουτα, όμποε, 2 κλαρινέτα, φαγκότο, σαξόφωνο άλλο (ξύλινα), κόρνο, 2 τρομπέτες, τρομπόνι (χάλκινα), πιάνο, κρουστά και τέλος έγχορδα με δοξάρι: 2 βιολιά, βιολοντσέλο, κοντραμπάσο, Ο Μιγιώ το διασκεύασε επίσης για πιάνο και κουαρτέτο έγχορδων (έργο 81β). (β) *Ο άνθρωπος και ο πόθος του*. Διάρκεια: περ. 20'. Ένορχήστρωση (κατά το πρόγραμμα της ΚΟΑ): 4 φωνές που τραγουδούν χωρίς λόγια, 12 όργανα και 15 κρουστά «που κυριαρχούν» Μή κουβαλώντας Η/Γ', άρα χωρίς τα φώτα της Βικιπαίδεια, περιμέναμε να ιδούμε δ ύ ο έργα, συνολικής διάρκειας, 35', άντε μπόλικά-μπόλικά 40'.

Έμεις όμως είδαμε ένα μόνον, τη Δημιουργία του Κόσμου, διαρκέσασα όμως όχι 15, αλλά πάνω από 20', χωρίς καμμιά διακοπή στη μουσική, που ύπαιτισσόταν ότι για να μακρύνει της πρόσθεσαν ό,τι προφανώς ήταν το απόσπασμα του *Ο άνθρωπος και ο πόθος του*. Φυσικά, οί πολυ λιγότεροι μουσικοί, υπό τον άνεπίληπτο κ. Τσιαλῆ, άκούγονταν πολυ καλλίτερα από την τάφρο όρχήστρας. Μās μάγεψαν τα σκηνικά και ό μεθυστικός στρόβιλος χρωμάτων των κοστουμιών του Φερνάν Λεζέ, εμπνευσμένων από άφρικανικές μάσκες και «πανοπλίες» (;), πού, φυσικά, δυσχέραιναν την κίνηση των χορευτών. Τόσο το χειρότερο για το χορό,

³ Στοιχεῖα από το πρόγραμμα. Η Βικιπαίδεια χαρακτηρίζει το συνοπτικότατο λήμμα της έλλιπές (a stub). Μεταξύ άλλων αποσιωπῶ θέατρο και ήμερομηνία της παγκόσμιας πρώτης.

πού ολοζωῆς ἀντιπαθοῦσα. Ἡ ἀναβίωση, ὀφειλόταν, λέει, σὲ δύο, «ἀρ-
 χαιολόγους τοῦ χοροῦ», ἐπαγγελματίες ἀναβιωτὲς παλαιῶν χορογραφιῶν.
 Τὸ μουλαρωμένο στὰ ἑλληνικὰ πρόγραμμα τοὺς ἀνέφερε ὡς Κέννεθ
 Ἄρτσερ καὶ Μίλισεντ Χόντσον. Τοὺς πρωταναζητήσαμε στὴ *Βικιπαίδεια*
 ὡς **kenneth archer** καὶ **milished hodgson**. Ἄμ δέ! Φτύσαμε αἷμα γιὰ νὰ
 ἐντοπίσουμε τὴ σωστὴ ὀρθογραφία τους: **Kenneth Archer** καὶ **Millicent**
Hodson—ποῦ διάβολο νὰ τὸ φανταστοῦμε; Νὰ τί χρειάζεταιαι ἢ μετα-
 γραφὴ μὲ λατινικὰ στοιχεῖα, βρέεε! αὐτὰ γιὰ κάποια πρὸς ὥρας
 ἀποσιωπούμενα, ἐπηρμένα, ρωμείικα μαμούχαλα! Πάντως, παρὰ τὰ ἀ-
 κούσια παραπράγουδα, χαρήκαμε τὴ βραδιά. Δὲν τὸ πολυπεριμέναμε.
 (Αἴθουσα Ἀλ. Τριάντη, 3 Φεβρ. 2018).

Λέξεις: 1355.
